

Lärandemodell för verksamhetsförlagd
utbildning inom sjuksköterskeprogrammet,
specialistsjuksköterskeprogrammet/
barnmorskeprogrammet,
Linnéuniversitetet

Lärandet i fokus

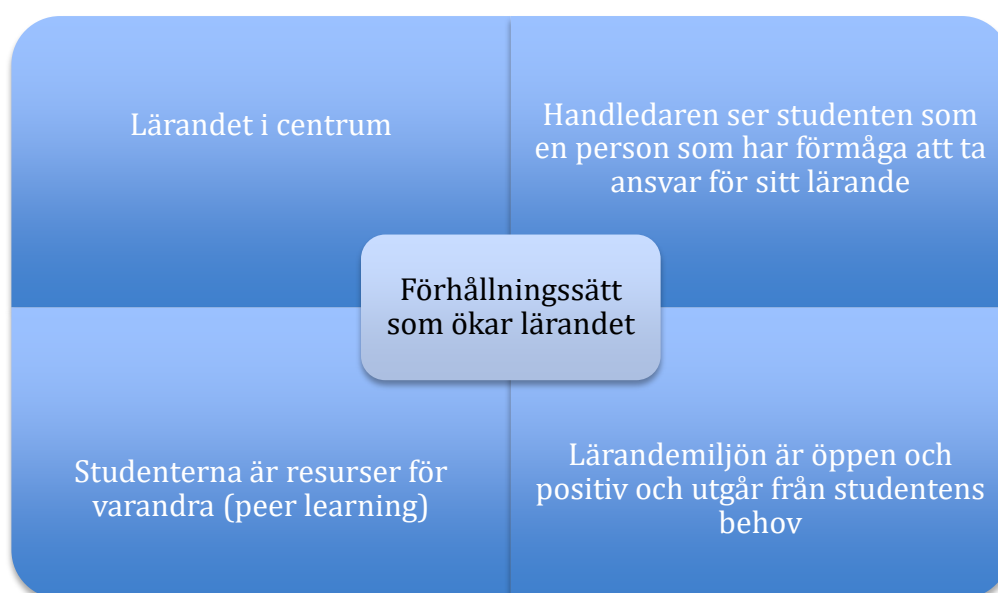
För att betona att utbildning inom vård och omsorg bygger på samverkan och intergregering mellan lärosäte och arbetsliv används idag samlingsbegreppet verksamhetsintegrerat lärande (VIL). VIL innefattar studieaktiviteter och pedagogiska modeller som på något sätt involverar de verksamheter där den blivande sjuksköterskan, specialistsjuksköterskan och barnmorskan efter sin utbildning kan arbeta. VIL kan ske i form av verksamhetsförlagd utbildning (VFU), studiebesök, hospitering, och fältstudier inom öppen och sluten hälso- och sjukvård, kommunal hemsjukvård eller annan relevant verksamhet.

Det övergripande syftet med VFU är att tillgodose studenten en placering med hög kvalitet som uppfyller kraven på högskolemässighet och examensordningens mål för yrkesexamen för sjuksköterska, specialistsjuksköterska och barnmorska samt motsvarar dagens och morgondagens krav på yrkesrollen. VFU är därför en gemensam angelägenhet för lärosätet och verksamheten och det krävs ett gott samarbete för att tillgodose blivande sjuksköterskor, specialistsjuksköterskor och barnmorskor ett livslångt lärande, med god anställningsbarhet och med utgångspunkt i ett studentcentrerat lärande.

Med ovanstående som grund har denna lärandemodell utarbetats för VFU vid Linnéuniversitet (LNU), campus Kalmar, campus Oskarshamn och campus Västervik i samarbete med Region Kalmar län och kommunerna i Kalmar län.

Pedagogiska perspektiv

Lärandet under VFU ska präglas av ett forskande och undersökande arbetssätt och betona studentens eget ansvar och aktiva kunskapssökande. Att ha ett systematiskt förhållningssätt ökar lärandet (figur 1). Verksamhetsanknutna situationer används som utgångspunkt för att integrera och tillämpa kunskaper i vårdvetenskap och medicinsk vetenskap. De teoretiska kunskaperna intergreras och som tar sin utgångspunkt i sjuksköterskans sex kärnkompetenser vid tillämpning praktiska moment i olika kliniska kontexter.

Figur 1. Förhållningssätt som ökar lärandet

Lärandet utgår från tre pedagogiska perspektiv; Studentcentrerat lärande, Personcentrerat lärande och Hållbart lärande (figur 2).

Figur 2. Tre pedagogiska perspektiv för lärande

Studentcentrerat lärande

Studentcentrerat lärande innebär att studenten själv skapar och konstruerar kunskap, till skillnad mot en äldre tradition där läraren traderar, ”för över”, kunskaper till studenten. Studentcentrerat lärande skapar ett nyfiskt och respektfullt förhållande mellan handledare, klinisk adjunkt och studenter och skapar förutsättningar till en god lärmiljö.

Studentcentrerat lärande innebär att studenten är huvudpersonen och tar eget ansvar för sitt lärande för att uppnå kursplanens lärandemål och förberedas för den framtida yrkesrollen. Lärandet innebär att studenten individuellt eller i grupp aktivt söker kunskap utifrån aktuella problemställningar och realistiska vårdssituationer. För att främja studentcentrerat lärande används peer learning som pedagogisk modell. Peer learning skapar ett studentinflytande och studentens lärande sätts i centrum.

Personcentrerat lärande

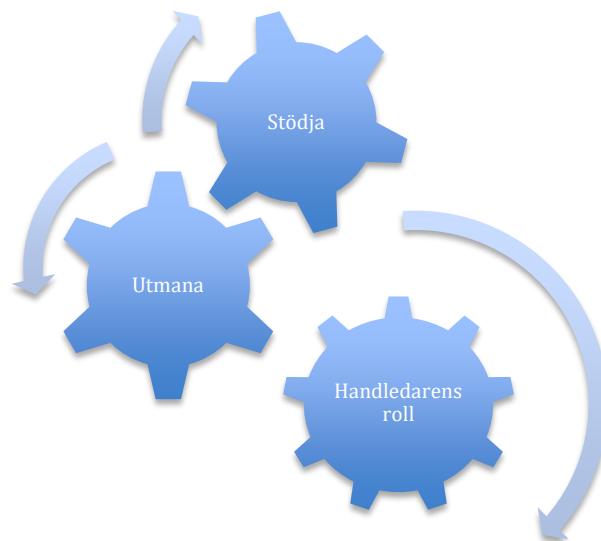
Personcentrerat lärande innebär att lärandet utgår från ett begränsat antal patienter och deras behov av omvårdnad. Under lärandet är det centralt att studenten träffar ett begränsat antal personal och patienter. Personen/patienten är utgångspunkt för studentens lärande och det är från personen/patienten som studenten fördjupar sina kunskaper och skapar sig förståelse för sitt handlande. Handledaren finns i bakgrunden och fokuserar på att stödja och utmana studenten så att lärandemålen nås.

Hållbart lärande

Hållbart lärande innebär att det studenten lär ska vila på forskning och beprövad erfarenhet, dvs kunskaperna ska vara väl undersökta, vara av god kvalitet och ska hålla för att bygga vidare på i framtiden. Ett hållbart lärande handlar också om att det som studenten lär sig fastnar och finns med som ett fundament i hans fortsatta utveckling i livet. Ett hållbart lärande utgår från det studenten redan vet och nya slutsatser dras och med det följer en djupare och mer utvecklad förståelse för det som studeras. Det kräver att studenten engagerar sig på djupet och ser kunskap som en ständigt pågående utvecklingsspiral. Med stöd av handledare och klinisk adjunkt praktiseras grundläggande färdigheter med skicklighet vilket leder till utveckling för alla inblandade i vårdssituationen.

Lärandemiljö

En akademisk lärandemiljö har en tydlig struktur och utgår från studentens behov. En tydlig struktur behövs för att uppnå hög och jämn kvalitet på VFU. En god lärandemiljö skapas genom ett öppet klimat, vilket är förutsättning för en bra arbetsmiljö, ett medvetet pedagogiskt förhållningssätt samt möjlighet för studenter, handledare och klinisk adjunkt att mötas för reflektion. Studenten ska under sin VFU utveckla sitt kritiska förhållningssätt. Handledarens roll blir att finnas där för studenterna både som stöd, men även för att ställa frågorna som leder studenterna framåt i sitt lärande (figur 3).

Figur 3. Handledarens roll, stödja och utmana

Lärandeenheter

En lärandeenhet är en eller flera vårdavdelningar, mottagningar eller boenden. Det som skiljer från andra VFU-placeringar är att lärandeenheten har ett större antal studenter per vårdtagare. För att studenterna ska kunna använda sig av peer learning krävs att minst två studenter finns i verksamheten under samma pass. En lärandeenhet består av 4-6 studenter som under samma VFU period är placerade på respektive avdelning eller motsvarande. Vid Linnéuniversitetet i Kalmar finns också en studentledd hälsomottagning (HM) där studenterna som är antagna vid campus Kalmar gör VFU.

Studieaktiviteter

VFU i sig består av flertalet studieaktiviteter såsom att träna olika moment, undervisa medstudenter och läsa litteratur, men även att arbeta med patientfall, reflektera över dagens händelser och att ge och få feedback.

Peer learning

Peer learning innebär att två eller flera studenter under sin VFU lär av varandra. Studenterna har möjlighet att observera varandra, reflektera tillsammans samt ge och få ömsesidig återkoppling.Handledarens uppgift blir att stödja, stimulera och utmana studenterna i kunskapsutvecklingen.

Vid peer learning handleder handledaren två studenter i par. Tillsammans med studenterna utser handledaren patient(er) som studenterna ska ansvara för. Antal patienter avgörs av vad som är realistiskt för studentens utbildningsnivå. Till en början arbetar studenterna tillsammans kring någon eller några patienter med stöd av handledaren. Senare ansvarar studenten individuellt för ett antal patienter och får återkoppling av sin medstudent och handledare. Inför varje patientmöte är det bra att bestämma vad som observerande student skall observera. Involverade personer ska vara informerade om rollerna.

Handledarens roll är att ge återkoppling till studenterna både inför och efter genomförande av moment eller vårdande möte. Handledarens roll är att också att observera när studenterna planerar för gemensamt patientmöte, genomför själva mötet samt när studenterna ger återkoppling till varandra.

Exempel på arbetsgång:

- Studenterna planerar sitt arbete med stöd av handledaren.
- Studenterna förbereder tillsammans.
- Studenterna stämmer av med handledaren.
- En studenterna utför uppgiften eller den vårdande handlingen medan den andra observerar.
- Reflektion/återkoppling med medstudent, återkoppling med handledare

Utifrån kursens mål, vilka finns i bedömningsunderlag för VFU, kan förslag på läraaktiviteter definieras och beskrivas i en så kallad idébank. Under VFU arbetar studenten med läraaktiviteter kopplade till kursens mål. Utförlig beskrivning av peer learning finns i den långa versionen av handledningsmodellen. Idébank med beskrivning på aktiviteter finns på lärplattformen Mymoodle.

Återkoppling

För att VFU:n ska bli så effektiv som möjligt krävs det återkoppling på det som utförs (figur 4). Återkoppling kan ges studenterna emellan, men kan också ges från handledare eller klinisk adjunkt. Studenterna kan också ge återkoppling till sin handledare eller klinisk adjunkt.

För att återkopplingen ska leda framåt och utveckla lärandet är det viktigt att;

Figur 4. Effektiv återkoppling.

Patientfall

Under VFU-perioden genomförs seminarium utifrån patientfall som klinisk adjunkt eller huvudhandledare medverkar i. Patientfallen utgår från verkliga fall och syftar till fördjupa förståelsen och se olika alternativa aspekter relaterat till t ex orsaker och handlingsalternativ i det specifika fallet. Fallet diskuteras och reflekteras i grupp och "problemen/situationen" ses ur olika synvinklar. Inför seminariet är studenten väl förberedd och diskussionerna ska grundas i teorin och inte baseras på ett allmänt tyckande.

Reflektion

Det är lämpligt att regelbundet reflektera över de situationer som uppstår i den verksamhet som studenten befinner sig i. Reflektionen kan genomföras studenter emellan eller tillsammans med handledare. Reflektionen tillsammans med medstudenter och/eller handledare är ett bra sätt att stämma av dagens händelse och bidra till ett aktivt lärande. Studenten väljer själv vilken situation/händelse som han/hon vill reflektera kring. Under VFU har studenterna också regelbundet reflektion med klinisk adjunkt. Som stöd för reflektionen kan Gibbs reflektionsmodell (figur 6) eller trialoger användas (figur 7).

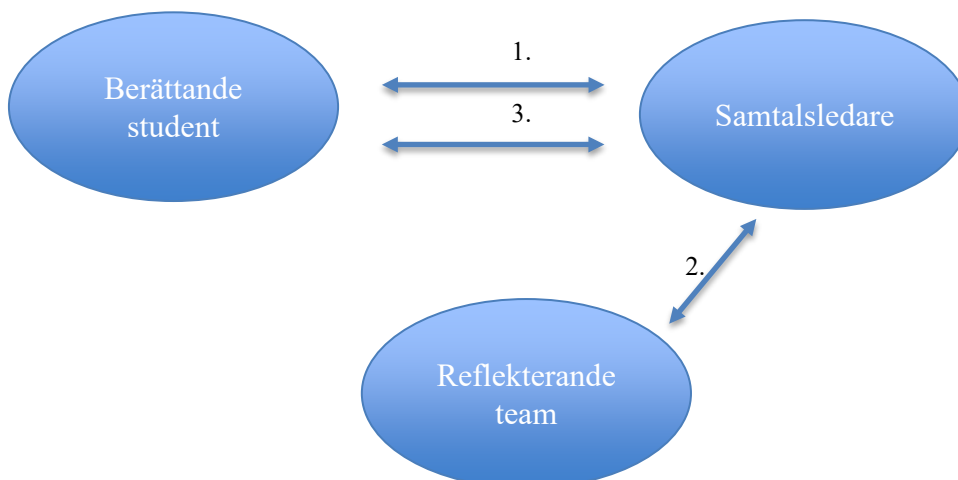
Figur 6. Reflektionscykel enligt Gibbs

Trialoger

Berättande student, samtalsledaren och det reflekterande teamet växlar mellan att samtala, lyssna och reflektera.

Samtalet består av tre olika delar:

1. En student berättar om en situation och samtalsledaren ställer reflekterande frågor till studenten.
2. Samtalsledaren och det reflekterande teamet reflekterar kring vad som sagts.
3. Den berättande studenten får reflektera över reflektionerna med samtalsledaren.

Figur 7. Reflektion enligt Trialoger

Lärandemodellen är framtagen av:
Ann-Christin Bergfelt, Region Kalmar län
Christel Borg, Linnéuniversitet
Gudrun Borgudd, Linnéuniversitet
Rhiannon Djupdalen Kommunerna i Kalmar län
Elisabeth Johansson, Region Kalmar län
Kent Stening, Linnéuniversitetet
Yvonne Utegård, Linnéuniversitetet
Liselott Årestedt, Linnéuniversitetet

Reviderad 2019-03-21